

Oponentní posudek doktorské disertační práce

Jméno disertanta: Mgr. Jakub Zelený

Název práce: Hodnocení ekosystémové integrity a služeb na regionální úrovni s využitím participativních postupů

Oponent: doc. RNDr. Vilém Pechanec, Ph.D., Univerzita Palackého v Olomouci

A. Aktuálnost zvoleného tématu

Práce se věnuje zajímavému tématu jež je součástí vysoce aktuální oblasti výzkumu (ekosystémové služby) – hodnocení ekosystémové integrity. V rámci své práce autor inovativně kombinuje několik typů metod použitelných ke studiu tohoto problému. Využívá moderní přírodovědné a společenskovední metody výzkumu.

Závěr bodu A: Téma práce hodnotím jako aktuální a přínosné.

B. Cíle práce

Cíle práce a výzkumné hypotézy jsou přehledně uvedeny na str. 12 - 15. Hlavní cíl práce je zformulován do otázky „Jak stav ekosystémů, reprezentovaný jako ekosystémová integrita, souvisí s ekosystémovými službami a percepcí těchto služeb obyvateli?“

K definované otázce autor přidává vymezení problému pomocí několika východisek a deklaruje 1 hlavní a 3 dílčí výzkumné otázky.

Následný text, vlastní komentář i 6 příložených článků (resp. 5 článků a 1 kapitola v knize) je zaměřen na popis řešení formou jednotlivých studií směřující k naplňování jednotlivých cílů a na popis dosažených výsledků. Všechny dosažené výsledky a potřebné informace jsou uvedeny a řádně komentovány. Konstatuji, že doktorand vytčené cíle zcela naplnil.

Závěr bodu B: Cíle práce považuji za jasně formulované a doktorandem zcela splněné.

C. Zvolené metody zpracování a postup řešení

Autor v průběhu práce navrhuje a aplikuje sadu metod určených k popisu ekosystémové integrity, služeb a krajinných hodnot, v rámci několika studií z vícero zájmových oblastí a v různých měřítkových úrovních. Lze identifikovat 4 typy použitých metod: i) analýzu dat z dálkového průzkumu Země, ii) analýza regionálních statistických údajů, iii) expertní matice (LUT) a iv) kvalitativních rozhovorů a participativní mapování.

Aplikované metody je možno rozdělit na přírodovědné a společenskovední. Autor se v textu práce dále pokouší o zhodnocení přínosu a porovnání kompatibility mezi těmito značně odlišnými metodami.

Vzhledem k charakteru práce (sada komentovaných studií) byla revize metod a výsledků již provedena externími recenzenty v jednotlivých renomovaných časopisech.

Po detailním seznámení se s jednotlivými studiemi v plné verzi, stejně jako s obsahově přínosným komentářem k těmto pracím, mohu konstatovat, že použité metody byly správně a vhodně aplikovány. Jako důkaz slouží mj. i kvalitní primární výsledky, jež se staly předmětem publikování v renomovaných časopisech.

Závěr bodu C: Použité metody zpracování jsou v textu dostatečně popsány, mají logickou návaznost a jsou vhodně aplikovány.

D. Zhodnocení výsledků dosažených disertantem

Dosažené výsledky jsou formulovány v jednotlivých publikovaných studiích. Jak již bylo uvedeno, studie jsou již publikovány (resp. 5/6) a prošli procesem náročného recenzního řízení v kvalitních impaktových publikacích. Tyto dílčí (kolektivní) výsledky jsou na velmi vysoké úrovni.

Autor velmi precizně v komentáři předkládá meta-informace o svém zapojení (obsahově) a podílu (procentuálně) na jednotlivých studiích, stejně tak je velmi výstižně shrnuje v předloženém komentáři.

Zde výrazně oceňuji, že shrnutí příspěvků je nový, originální text, a nikoli zkopírovaný abstrakt jednotlivých publikací (jak se někdy stává). Autor novými formulacemi shrnuje závěry jednotlivých prací a erudovaně je vkládá do kontextu celého díla.

Z předložených výsledků mj. vyplývá, že:

- Přírodní ekosystémy a lesy jsou hodnoceny z hlediska ekosystémové integrity nejlépe, přičemž vztah mezi ekosystémovou integritou a produkcí zemědělských plodin je záporný.
- Kvalitativní mapování krajinných hodnot ukazuje, že bezzásahové a nedostupné oblasti, stejně jako jednoúčelové hospodářské lokality, vykazují nízkou společenskou hodnotu z hlediska intenzity a/nebo pestrosti sledovaných hodnot.
- Místa s vysokou ekosystémovou integritou jsou hodnotná zejména v případech, kdy je současně dostupná podpůrná infrastruktura (např. cesty, informační tabule, ubytování).

Závěr bodu D: Doktorand v rámci své práce dosáhl několika původních výsledků, které již publikoval v impaktových časopisech.

E. Význam pro praxi nebo pro rozvoj vědního oboru

Výsledky dosažené v této práci přispívají k poznání v oblasti vědy o udržitelnosti a studiu sociálně-ekologických systémů a popisují interakce mezi zájmovými skupinami, krajinnými hodnotami, ekosystémovými službami a ekosystémovou integritou.

Z pohledu rozvoje oboru je zde provedeno několik analýz, které využívají stále dostupnější optická data pro odvození nových/aktuálních environmentálních vlastností. Použité a zdokumentované metodické kroky mohou pomoci dalšímu předmětnému výzkumu.

Závěr bodu E: Dosažené výsledky mají přínos pro rozvoj oboru (koncepční otázky, integrace metodických přístupů) i praxi (aplikace a interpretace v konkrétních zájmových územích).

F. Publikační aktivita

Publikační aktivita autora je přiměřená. V odpovídajících databázích (WoS, Scopus) má 3 resp. 7 záznamů (s 20 citacemi na WOS). Všechny záznamy mají přímou vazbu k tématu disertační práce.

Závěr bodu F: Disertant splnil požadavky kladené na publikační aktivitu.

G. Formální úprava disertační práce a jazyková úroveň

Formální stránka díla je na dobré úrovni. Je třeba s potěšením konstatovat, že student akceptoval všechny připomínky uvedené i jen naznačené v posudku k tezím práce v oblasti formální stránky, struktury a členění textu, použité terminologie apod.

Drobné výhrady mám jen ke skutečnosti, že hlavní kapitoly nezačínají na nové stránce a místy nevhodné používání 1. os., čísla jednotného i množného v činném rodě. Občas se vyskytují hovorové výrazy.

Práce s literaturou je výborná, použity jsou aktuální primární prameny. Autor textu správně používá odbornou terminologii a vědecké výrazy. Při tvrzeních korektně využívá citační aparát, který je jednotný a správně aplikovaný. Práce je doplněna řadou schémat a obrázků, ve většině autorskými či adaptovanými, které velmi názorně doplňují uváděné informace.

Závěr bodu G: Formální úprava a struktura práce splňuje požadavky kladené na disertační práce

H. Připomínky k disertační práci

- Jaká je výsledná kompatibilita mezi 4 aplikovanými metodami (přístupy)? Je možno stanovit jen kombinace některých, které při souběžném použití signifikantně zlepšují dosažené výsledky?
- Je lepší při kombinovaném přístupu ke studiu problému věnovat odpovídající čas ke zvládnutí více (všech) testovaných metod, nebo pracovat v týmu se specialisty na jednotlivé metody?
- V čem spočívá rozdíl mezi PGIS a PPGIS?

- Článek 6: Chybí očíslování kapitoly Výsledky a v jejím důsledku je posunutá a nelogická veškerá další číslování kapitol a podkapitol.
- Článek 6 – kap. 1.3: Správná forma zápisu je: Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Třeboňsko
- Článek 6: Pojem Appendix v českém textu raději nahradit slovem Příloha
- Článek 6 – kap. 2.3: „...vytvořen semi-kvantitativní indikátor (0 – 1, což odpovídá logice: hodnota přítomna NE - ANO) „ - není semikvantitativní, ale dichotomický indikátor
- Článek 6 - Obr. 1: Nekonzistentní slovní označení jednotlivých kategorií identifikovaných hodnot: Divočiny x Rekreační x Development

Závěrečné zhodnocení

Doktorská disertační práce Jakuba Zeleného je zpracována na vysoké odborné úrovni a splňuje veškeré požadavky kladené na disertační práci. Publikáční výstupy dokládají autorovu způsobilost k samostatné tvůrčí vědecké práci a jeho dobré teoretické i praktické znalosti v oboru. Práci po úspěšné obhajobě doporučuji přijmout k obhajobě.

V Olomouci dne 17.3.2022

doc. RNDr. Vilém Pechanec, Ph.D.